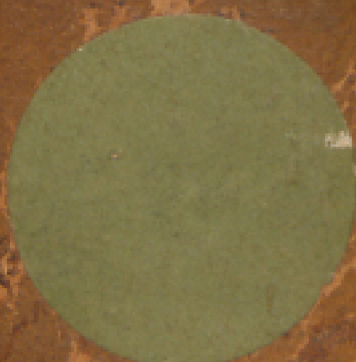
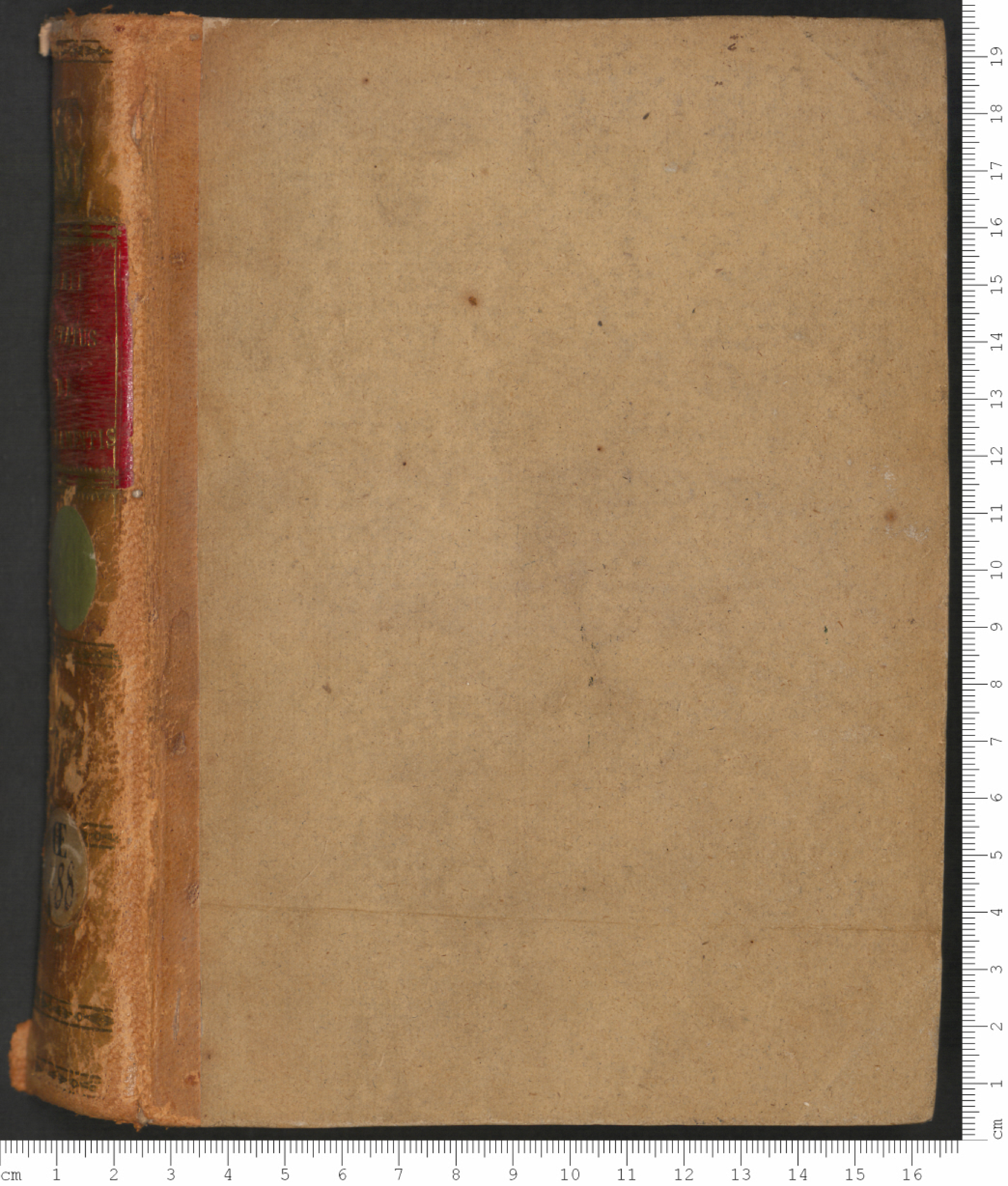

VARII
TRACTATUS
DE
SACRAMENTIS

Pièce 1.	Daunou	560		
2	–	600	Pellechet	4622
3	–	981		
4	–	1189		
5	–	764	–	964
6	–	1187	–	4744
7	–	1044	–	696
8	–	752	–	4383

7 pièces.

8

Cõfessio vtilis ⁊ necessaria fratris Antonii fareni.

¶ In noīe patris ꝛ filij: ꝛ spiritussancti Amen.
¶ Sequitur practica breuis rudi stilo ꝯposita ad culpas ītegre ꝯfitēdas ꝯpilata p fratrē āthoniū fareni ordinis minoꝝ sacre theologie doctorē ad postulationē cuiusdā ducis / octo ꝯsiderationes q̄ꝫ plurimū vtiles ꝯtinens.

Prima cōsideratio respicit tēp⁹ p̄teritū et est.

Uolens fructuose ꝯfiteri pēsare debet si pri⁹ fuerit bene ꝯfessus: vt sciat vtrū op⁹ sit iterate ꝯfessiōes pri⁹ factas. an nō. Uñ in q̄tuor casib⁹ iterāda est ꝯfessio: duo sunt ex pte ꝯfessoris: ꝛ duo ex pte ꝯfitētis. ¶ Prim⁹ casus est ꝓpt̄ īpotentiā sacerdotꝫ: qḋ ꝯtingit cū est excōmunicat⁹. depositꝰ. irregularis vl' suspēsus ab officio vl' beneficio ꝛ alijs mltis modis. ¶ Secūd⁹ casus est ꝓpt̄ ignorantiā ꝯfessoris: vtpote quādo ꝯfessor ignarus est. q꞉ tūc querēd⁹ est sacerdos q̄ sciat soluere ꝛ ligare. sed hic casus difficilis est ꝛ intricat⁹. scꝫ ad cognoscendū ꝛ iudicandū de q̄ītitate ignorātie q̄ reddit sacerdotē inhabilē ad absoluēdū. ¶ Terci⁹ casus in q̄ iterāda est ꝯfessio est ꝓpt̄ maliciā scꝫ fictōīs in ꝯfitēte vt si accessit cū volūtate peccādi mortalit̄: aut si sciēter retinuit aliqḋ mortale in corde. ¶ Quart⁹ est ꝓpt̄ negligētiā: q꞉ scꝫ neglexit aut ꝯtēpsit penitentiā iniūctā facere. Intelligūtur tamē hi duo vltimi q̄ñ sacerdotē mutat. Si aūt reuertit̄ ad eundē: tūc distinguēdū est: q꞉ aut recēter ꝯfessus est: aut iā de sacerdotꝫ mēoria pctā sūt elapsa. ¶ In pmo casu nō tenet̄: sꝫ sufficit dicer̄ ꝯfiteor de tali ꝛ tali pctō ꝛ de oīb⁹ hodie mane vl' heri ꝯfessis ficte. q̄ explicite omitto recitare cū illoꝝ reminiscamini. ¶ In scḋo tenet̄. Si enī ꝯtēpsit / vl' neglexit satisfacere: et oblit⁹ est iniūctā penitentiā: tūc tenet̄ iteꝝ ꝯfiteri. Si aūt sciret: et eā adiplere vellet: nō oporteret iterare ꝯfessionē / sed ꝯfiteri de negligētia aut ꝯtēptu. ¶ Scḋa ꝯsideratio est de p̄paratiōe ꝯfessionis q꞉ vt homo de pctis ꝯfiteat̄ ꝯtrit⁹ / ac recordet̄ illa ꝯfitēdo ītegre: debet se primū diligēter p̄parare: nec dign⁹ est ꝯfiteri q̄ accedit ad ꝯfessionē īpreparate: cū bene ꝯfiteri sit maximū donū dei: negligētib⁹ minime ꝯcedēdū. Et q꞉ q̄dā sūt magis sol-

liciti de salute cauēdo a pctis. q̄dā min⁹ / ꝛ aliq̄ videtur nō cura
reudeo p̄parationes eq̄les esse nō debēt. Etiā qꝛ plerīqꝫ nunq̄ꝫ
bene ꝯfessi fuerūt: ꝛ maxime cū nō studuerint dicere circūstan
tias mortaliū de necessitate dicēdas: ꝑserti q̄ ad naturā. Qua//
re si iterāda sit ꝯfessio p̄cedēs vl' ꝯfessiōes p̄cedētes: magno in
genio vti oportebit vt oīm pctōꝝ ꝯfitendoꝝ pctōꝛ reminscat:
hoc subtile ingeniū vl' practica expetit q̄ homo examinet vitā
suā ꝛ ꝯscientiā. ¶ Primo scd̄m diuersas etates videlicet pue
ritiā / adolescētiā / iuuētutē / virilitatē ꝛ senectutē. ¶ Secūdo
ꝯsideret diuersas fortunas scꝫ ꝓsperitatē ꝛ aduersitatē: sanita
tē ꝛ īfirmitatē: abūdantiā ꝛ paupꝑtatē. ¶ Tertio ꝯsideret di//
uersos stat⁹: ꝟginalē / matrimonialē / ꝛ vidualē. ¶ Quarto di//
uersa officia q̄ fecit. ¶ Quinto diuersas societates cū quibus
ꝯuersat⁹ est. ¶ Sexto diuersa loca / ciuitates / castra / oppida /
villas ꝛ domos ī quibꝫ fuerit ꝛ q̄d ibi egerit. ¶ Septimo ꝯ/
sideret diuersas culpas q̄bꝫ deū offenderit: scꝫ culpas cordis
oris ꝛ operis bene meditādo q̄liter ꝯsueuerit regere cor suū ꝛ
os seu linguā. ꝛ que opa facere: ꝛ itime examinando vitā scd̄m
p̄dictū modū: recordabit' homo tot pctā q̄ mirabit'. Et ista pra
ctica melior ꝛ familiarior est iudicio meo ceteris. ¶ Tertia cō//
sideratio est de electione boni ꝯfessoris vt suppleat insufficien//
tiā ei⁹ si q̄d omissū fuerit in p̄paratiōe. Unde eligēd⁹ est ꝯfessor
q̄ sciat velit ꝛ possit dirigere pctōrē p viā salutis: hoc est habēs
sciētiā bonā vitā ꝛ auctoritatē. Et plus requirēda est in ꝯfesso
re ꝯsciētia / bona vita / q̄ꝫ grādis sciētia: licet sciētia sit necessa//
ria. Et loquor de ꝯsciētia scd̄ꝫ veritatē nō scd̄m apparentiā: vn̄
si illā habeat nō audiet ꝯfessiōes nisi se sciētiā ꝯpetentē habe//
re videat: nec iudicabit q̄d minime ītelliget. Scietqꝫ dubita
re vbi est dubitandū: neqꝫ absoluet q̄d nō poterit q̄uismodo. Et
si sec⁹ fecerit: liq̄de ostēdet se nō habere ꝯsciētiā. Qui vero ha//
bet scientiā ꝛ auctoritatē etiā āple: sine ꝯsciētia aut timore per
dendi aliq̄d / aut displicēdi / aut reputādi rudis / aut amore cō
placēdi ꝛ lucrādi / aut nomē habēdi: facile deuiabit a recto ca//
dēdo ad infernū cū ꝯfitente: vl' q̄rens expediri de pctōre fasti//
diēdo ꝓlixitatē omittet interrogatiōes necessarias. Qui enī sibi
nequā est: cui bon⁹ erit? ¶ Quarta ꝯsideratio ē de ordine tenēdo

in ꝯfessiõe ꝑ faciliori recordatiõe sm̄ decē p̄cepta dei. ¶ Cir/
ca primū p̄ceptū homo ꝯsiderabit si errauerit in fide credendo
sortilegijs/ diuinatiõibꝫ ⁊ supstitiõibꝫ/ sõnijs ⁊c. ¶ Cõsidera/
bit si plꝰ dilexit mundū aut seipsū aut honorē vanū q̄ȝ deū. qd̄
faciūt supbi. Ibiqȝ se accusabit pctōr de supbia q̄ phibet̄ in isto
p̄cepto: scd̄m q̄ offenderit quātū ad eius species vel ramos.
¶ Species supbie sunt q̄ttuor. q: supbia est ꝑuersus appetitꝰ
celsitudinis qd̄ ꝯtigit q̄ttuor modis. ¶ Primo cū reputamꝰ
nos habere bona a nobis ipsis ⁊ nō a deo. ¶ Scd̄o cū repu/
tamꝰ nos habere a deo sed nr̄is meritꝫ. ¶ Tertio cū reputamꝰ
nos habere bona q̄ nō habemꝰ. ¶ Quarto cū ꝓpt̄ ea q̄ habemꝰ
volumꝰ singulares apparere ⁊ sup alios. Et rami supbie sunt
xij. quoꝝ primꝰ ĩobediētia: ⁊ hic poterit fieri ꝯfessio de quinqȝ
p̄ceptꝫ ecclesie si aliq̄d ꝯtra illa fuerit actū. Et hoꝝ preceptoꝝ
primū est de auditiõe misse in dn̄icis diebꝫ ⁊ festis. ¶ Scd̄m
est de ꝯfessiõe faciēda semel in ãno. ¶ Tertiū est de receptione
eucharistie. ¶ Quartū est de obseruatiõe festoꝝ ab ecclesia pre
ceptoꝝ. ¶ Quintū est de ieiunijs p̄ceptis. ¶ Secūdꝰ ramꝰ est
ãbitio scȝ appetere dn̄ari ãbitiose: qd̄ patet in illo q̄ petit maiꝰ
dominiū/ aut officiū desiderat vl' beneficiū: ⁊ nescit siue nō vult
regere scd̄m iusticiã minꝰ. ¶ Tertiꝰ est appetitꝰ laudis vt face
re aliq̄d boni intentiõe sola acquirēdi laudē/ vl' principalit̄ vt
fama extēdatur ꝑ mundū. ¶ Quartꝰ est ꝯtēptꝰ scȝ ĩferioꝝ: vel
equaliū. qd̄ peiꝰ est. aut superioꝝ: qd̄ pessimū est. Et aliq̄ ꝯtēnūt
superiorē tēporalē/ aliq̄ sp̄ualē/ aliq̄ corporalē/ aliq̄ creatorem
ipsū blasphemãdo ad dãnationē dn̄oꝝ sp̄ualiū ⁊ tēporaliū hoc
tolerãtiū. ¶ Quītꝰ est iactãtia. vnde quidē iactant se de bonis
q̄ fecerūt. aliq̄ de bonis q̄ nō fecerūt. Sed aliq̄ de malis q̄ fece/
rūt. imo de malis q̄ nō fecerūt/ aliq̄ se iactãt: qd̄ q̄dē est signum
obstinatiõis. ¶ Sextꝰ irreuerētia vt stare irreuerēter in eccle
sia occupãdo locū sacerdotū. loqui in ecclesia sine necessitate vl'
ridere: ducere canes. asportare aues. aut asportari facere. Cõ
culcare cruces sculptas sup̄ tumulos humi positos irreueren/
tissime ꝯ̄ legē a diuino iure emanatã. Non flectere duo genua
dū adorat̄ sanctissimū sacramentū. ¶ Septimꝰ est nouitatum
inuētio in habitibꝫ in choreis in cãtatiõibꝫ mūdanis/ ĩ ludis

⁊ torneamētꝫ. ¶ Octauꝰ est p̄sumptio animi: vt attentare aliq̇d
supra vires aut sciētiā. ¶ Nonus est hypocrisis ostēdere ab ex
tra signa veri christiani nec velle esse. et sub tali apparētia fiūt
multa mala. Nōnulli tamē deteriores sunt q̇ publice grandia
pctā cōmittūt in scādalū ꝓximoꝝ per hꝰ īducētes eos ad malū:
vel retrahētes a bono. Et hi sunt q̇ nec deū timent nec hoīes
reuerent̄. ¶ Decimꝰ est supsticio aut singularitas vt nō facere
vl' omittere qd̓ est faciendū vl' omittendū. vl' qd̓ inspirat̄ a deo
eo ꝙ alij illd̓ faciūt ne ꝯformis videat̄ ceteris. vbi gra dū dicit̄
euāgeliū ī missa oēs surgūt sicut debet fieri: ego flectā tūc genua
Si ꝟo nō surgāt: surgā. ¶ Undecimꝰ est vana gloria. vt facere
bonū corā alijs nō vt glorificet̄ deꝰ vl' ꝓximꝰ edificet̄ / sed tantū
ad acq̇rēdā laudē humanā ¶ Duodecimꝰ est vanꝰ ornatꝰ. vt ha//
bere ornamēta vltra decentiā sui statꝰ q̄ꝫtū ad formā p̄ciositatē
aut multiplicationē. ꝓpt̄ q̄ homo frequēter īplicat̄ debitꝫ īpor//
tabilibꝫ nō satisfaciēs qbꝫ obligat̄. ⁊ omittit facere elemosinas
Et plerūqꝫ vt ꝯtinuet fastꝰ: efficit̄ p̄do. raptor. exactor. vēditor
iusticie. acceptor muneꝝ. ⁊ particeps innumerabiliū maloꝝ ac
fautor illa faciētiū. ¶ In scd̓o p̄cepto dei ꝓhibet̄ iuramētū
vanū. Et dicit̄ vanū qd̓ nō habet tres comites q̇ sūt veritas /
iudiciū / ⁊ iusticia. Similit̄ ꝓhibet̄ piuriū qd̓ semꝑ cū fit ex de
liberatiōe etiā si ex ioco: est mortale. ¶ Itē ꝓhibet̄ blasphemia
q̄ peior ē p̄dictꝫ. ¶ In t̄cio p̄cepto p̄cipit̄ dies dn̄ica obſuari
Ad cuiꝰ obſuatiā req̇runt̄ tria. ¶ Primo ꝙ homo se abstineat
ab oī pctō mortali. cū plus trāsgrediat̄ hoc p̄ceptū faciens qd̓
nō licet diebꝫ ꝓfestꝫ seu ferialibꝫ vt luxuriari. blasphemare. fu
rari. ⁊c̄. q̄ꝫ faciens qd̓ lictū est in illis diebꝫ: q2 in necessitate
etiā illa opera in dn̄ica possunt fieri. Et pctm̄ ꝯmissum tali die
duplicat̄: q̄re in ꝯfessiōe dicēda est hec circūstantia. ¶ Scd̓o
vt sanctificet̄ dies dn̄ica ꝯuenit abstinere a labore t̄reno: nec
debet tali die homo exercere venationē / aut facere exerceri: nisi
vrgēte necessitate: aut suadēte pietate. ¶ Tertio volēs sancti//
ficare sabbatū. id est diē dn̄icā debet occupari in deuotiōe re//
cognoscēdo suū creatorē: qd̓ faciēs dolēs efficacit̄ de pctīs. cū
ꝓposito ꝯfitēdi ⁊ satisfaciēdi. qd̓ q̇ nō facit / minime sanctificat
diē dn̄icā: sed peccat mortalit̄ scd̓m aliquos doctores. Et in hꝰ

p̄cepto ꝓhibetur viciū accidie cū sex ramis. quoꝝ prim⁹ est te-
piditas: vt audire missam p̄dicationē/ orare sine deuotione et
attentiōe. ¶ Secūdus est pusillanimitas. vt nō audere aggre
di opera virtuosa q̄ homo sufficiēs est facere. ¶ Terti⁹ est mol-
licies. sicut desistere ab incepto bono/ non ꝑseuerare in aliqua
deuotōe inchoata/ vel in bono ꝓposito. ¶ Quart⁹ est euagatio
mētꝫ meditādo iutilia aut ipossibilia ꝓcrastinādo emēdationē.
¶ Quit⁹ est torpor circa p̄cepta ⁊ q̄tū ad se: ⁊ q̄tū ad sbditos:
¶ Sext⁹ ē desꝑatio: q̄ nō spo ꝙ me possim emēdare. ⁊ ꝙ de⁹ det
michi talē grāꝫ etiā faciēdo qd in me erit. vel si sperē me emē-
dare/ nō spero ꝑseuerare. vel credo ꝙ de⁹ nolit michi parcere.
vel nō possit. ⁊c. ¶ Quartū p̄ceptū est de honore parentū scꝫ
corporaliū/ tēporaliū/ vel spūaliū quibꝫ oportet obedire: nō il-
los exasperare. Et p̄sertim principes vna cū suis officialib⁹
videāt de spūalibꝫ q̄ frequēti⁹ offendūtur ꝯtēnendo eoꝝ sentē-
cias: ipediēdo suas iurisdictiōes/ capiēdo. ꝓberādo. icarcerādo
vadiādo de p̄dādo ipsos p̄latos in suis capellanis/ vl' tollerādo
ista fieri. vel ꝙ venatores cū canibꝫ intrēt domos curatoꝝ aut
sacerdotū petēdo veluti pauperes panē filioꝝ pro suis canib⁹
i de dec⁹ dn̄oꝝ suoꝝ: imo arripiēdo sicut latrones nedū panum
abūdātiā/ sed ⁊ scutellas stagneas. ⁊c. allegātes suā ꝯsuetā ra-
pinā pro lege/ nō xp̄i: sed sathane. ¶ Quītū p̄ceptū prohibet
homicidiū triplex. ¶ Primo homicidiū man⁹ scꝫ facto/ desyde-
rio ⁊ fauore cōtra iusticiā/ aut preter defensionē corporis sui.
¶ Scd̄o cordis: qd est portādo in corde rancorē cōtra primū
exosam habēdo ꝑsonā ei⁹: q̄ vicia habere odio virtuosū est. Et
michi ꝓhibitū est viciū ire/ cū sex ei⁹ ramis quoꝝ: ¶ Primus
est blasphemia. vnde interdū blasphematur de⁹/ aut sancti ex
supbia. aliquādo vero ex ira iurando sanguinē/ ventrē. ⁊c. aut
asserendo deū nō esse iustū aut misericordē aut sapientem. ⁊c.
¶ Secūdus ram⁹ ire est ꝯtumelia: vt dicere alicui verbū iiu-
riosum iiuste vocādo eū latronē/ ꝓditorē/ fatuū. ⁊c. ¶ Terci⁹
est clamor. vt exaltare vocē ex ira intētione vincēdi habentes
bonā rationē. ¶ Quart⁹ est indignatio: videlicet ipatiēter to-
lerare paupertates ifirmitates ⁊ aduersitates. ¶ Quint⁹ est rixa
quā frequēter sequūtur verbera. ¶ Sext⁹ est tumor mētis. vt

pro ponere vindictā capere de inimicis ex solo odio. ¶ Tertiū
homicidiū est lingue seu oris. quod fit per detractionē que est
vna quinqꝫ filiaꝝ inuidie que inuidia prohibetur in hoc quin//
to precepto cū suis sex ramis. ¶ Primus est odium. vnde ali//
quando odiū nascitur de ira/ aliquando de inuidia. ¶ Secū//
dus est gaudiū de malo alterius. ¶ Tertius est dolor de eius
bono. ¶ Quartus est susurratio. vnde susurratio est quando
ponitur discordia inter amicos dissoluendo amiciciā. ¶ Qui//
tus est detractio que fit alicui imponendo falsum. ¶ Secūdo
reuelando peccatū proximi occultū intentione diffamandi eū
¶ Tertio addendo aliquid malo audito aut viso. ¶ Quarto
interpretando bonū opus fuisse factū aut dictū mala intenti//
one. ¶ Quinto negando proximi bonum. ¶ Sexto tacendo
illud cū opꝰ est illud dicere. ¶ Sextū preceptū est: non me//
chaberis. vbi prohibetur actus carnis extra matrimoniū. ⁊
omnis luxuria cū suis ramis qui sunt fornicatio. stuprū. adul//
teriū. incestus. sacrilegiū ⁊ sodomia. etiā osculari preter suam
ex libidine ꝓhibitū est ⁊ mortale. Ibi similiť lenociniū est in//
ťdictū. ⁊ h̄ exercētes nutrire. Ibi similiť ꝓhibenť choree ⁊ oīa
īcitātia ad luxuriā. In hoc enī p̄cepto etiā prohibeť gula cū suis
ramis quoꝝ primꝰ est comedere irreuerēter: hoc est nō faciēdo
bn̄dictionē in pricipio mēse: nec reddēdo gr̄as in fine. ¶ Se//
cūdus est comedere nimis mane. h̄ est p̄uenire horā sine necessi
tate. ¶ Tertiꝰ est comedere excessiue. ¶ Quartꝰ est nimis fre//
quēter. ¶ Quītꝰ nimis delicate. ¶ Sextꝰ nimis loq̄ciť. q2 enī
ṙficiūᶻ hōis dei: fas nō ē tūc agere q̄cq̄ꝫ qd̄ sibi displicere possit
aut loq̇. ¶ Septimū p̄ceptū ꝓhibet furtū ⁊ auaritiā cū suis
duodeci ramis/ q̇ sūt. symonia. rapina. vsura. latrociniū. fraus.
ludꝰ sortiū. retētio reꝝ īuētaꝝ. vitiū ꝓꝑetatꝫ. sacrilegiū. icōpas//
sio. detētio mercedis mercēnarij. Et q̄ꝫq̄ꝫ istud p̄ceptū sit nega//
tiuū: in eo tamē icludiť vnū affirmatiuū: qd̄ est restituere alienū
illis a quibꝫ habitū est/ uel suis heredibꝫ si reperiri ⁊ cogno//
sci possunt. Si vero hoc non possibile sit: pro animabus illoꝝ
quibus restitui debebat erogetur pauperibus. ¶ Octauū
preceptum prohibet omne mendacium perniciosum hoc est
iniuriosum deo et proximo: atqꝫ falsum testimonium: nec

sufficit ꝯfiteri de falso testimonio aut mēdatio mortali: sed ne⸗
cessarium est restituere damnū qđ secutū est ex tali testimonio
aut mēdatio: ꝙ̄uis nullū lucrū adeptꝰ fuerit nisi aliꝰ restituat.
¶ Nonū p̄ceptū ꝓhibet volūtatē faciēdi opꝰ carnis extra ma
trimoniū: desiderare cōcupisci / cogitare carnalit̄ in aliā preter
suā cū cōsensu delectatiōis: licet nō assit cōsensus in opatione
¶ In decimo p̄cepto dicit̄. nō cōcupisces rem ꝓximi tui. Tri⸗
plicit̄ nāqꝫ homo peccat ꝯtra hoc preceptū. ¶ Primo cōcupi⸗
scēdo rem ꝓximi iiuste / hoc est ꝑ symoniā / vsurā / rapinam. ꝛc.
¶ Scđo cōcupiscendo rem ꝓximū nō iiuste / sed ad iiusticiam:
verbigr̄a nolo acq̄rere bona ꝑ vsurā / aut fraudem / aut faciēdo
quicqꝫ cōtra mandatū dei / imo bene ꝛ iuste: sed tamē sua desi⸗
dero bona vt expendā illa in luxurijs / vanitatibꝫ / ludis / cho⸗
reis / bāquetis ꝛ torneamētis. ¶ Tertio cū bona habita sic te⸗
naciter diligo ꝙ nō dispēso ꝓximis indigētibꝫ dādo aut mutā
do scđm facultatē meā. ¶ Quita cōsideratio cōfitendi erit de
septē capitalibꝫ de q̇bꝫ poterit fieri ꝯfessio ad partē. videlicet
de supbia. īuidia. ira. accidia. auaritia. gula ꝛ luxuria scđm di⸗
scretionē ꝑctōris: dēptis luxuria ꝛ auaritia de q̇bꝫ cōfitebitur
in ordine preceptoꝝ. ¶ Sexta cōsideratio. Qꝛ nō oēs equa⸗
liter disponūtur et affectiōes sunt diuerse queādmodū ꝛ opa.
Ille q̇ sepe cōfitetur et fugit ꝓ posse suo veluti sapiēs omne cri
men mortale poterit examinare suā cōscientiā per quiqꝫ corpo
ris sensus: tenēdo talē ordinē vt recordet̄ maloꝝ cōmissorum.
¶ Et primum. meditādo delectationē vel absentibꝫ feminis
que meditatus est in suo secreto de pulcritudine mulieris vise
vel mulieꝝ. Similit̄ si ꝓiecerit oculos ī vanas picturas ꝛ car⸗
nales et ludos hystrionū. Et sic recordabit̄ vtrū delectatus sit
citra cōsensū: vl̄ cū ꝯsensu siue in delectatione siue in opatione
¶ Scđo de auribꝫ audiēdo detractiōes ꝓximoꝝ: laudes adula
torias. nugas. verba inhonesta et qua intētione delectatione ꝛ
cōsensu: cōsiderādo si poterat īponere silentiū detractori aut lo
quēti de turpibꝫ vt itelligat cōfitēs si tali dedit audatiā fatue
loquēdi. cū nō sit minꝰ peccatū audire delectabilit̄ detractorē
ꝙ̄ detractare siue detrahere. ¶ Tertio accedet homo ad na⸗
res respiciēdo ob quā causā dilexit bonos odores. si ad meliꝰ

sustinendū corp⁹ intētione fuiēdi deo: aut ad ꝓuocandū se aut
ꝓximū ad malū: aut si fecerit indifferēter ad neutrū p̄dictorū
actendendo. ¶ Quarto ꝓcedet ad os ꝛ linguā ꝛ pedes ꝛ man⁹
et sic faciliter recordabit q̇sqꝫ suoꝝ maloꝝ desideriorꝫ/ v̄boꝝ ꝛ
actuū. ¶ Septima cōsideratio erit de causam p̄stantibꝰ pctīs
aut participātibꝰ qꝛ nō sufficiet ꝯsiderare q̄ fecit: sed etiā mala
q̄ cōsulit aut ꝑmisit fieri vbi poterat prestare īpedimentū: ma//
ximi: vbi ex officio obligat⁹ est. vnde talis datur regula. omne
damnū qd̓ q̇s dat aut est causa efficax q̄ tenet satisfacere obligat
¶ Octaua consideratio erit de circūstancijs pctōꝝ necessario
cōfitēdis q̄ sunt nouē. ¶ Prima circūstātia est ꝑsone: notifi//
canda est enī ꝑsona cū qua vel cōtra quā peccatū est ꝯmissū qꝛ
aliud est peccare cū vna moniali. aliud cū vna seculari. aliud cū
soluta/ aliud cū maritata vel ꝯsanguinea. aliud ꝑcutere clericū
aliud laicū/ aliud sacerdotē et similia. ¶ Scd̓a est loci: nam si
pctm̄ ꝯmitto in loco sacro inducit aliā speciē pctī qd̓ dicit sa//
crilegiū. ¶ Tertia est modi vt cū q̇s peccaret cū muliere cōtra
naturā. ¶ Quarta est tēporis: quādo pctm̄ ꝯmittit in die dn̄ico
inducit aliā speciē/ scꝫ trāsgressionē tercij precepti. vnde si in
dn̄ico die vel festo p̄cepto/ ꝑdo aut fornicor ꝛc. cōmitto duo
mortalia pctā. cū faciā ꝯtra duo p̄cepta. ideo pctā in festis cō//
missa cū tēporis circūstantia sunt ꝯfitēda. ¶ Quīta est numeri
qꝛ totiens homo distincta ꝛ plura pctā ꝯmittit q̄tiens peccat:
ꝓpterea oportet dicere q̄tiens pctm̄ est ꝯmissū. Et si q̇s nō re//
cordetur dicat numerꝫ quē poterit estimare scd̓m ꝓbabilē opi
nionē. Et si nō poterit estimare numerū: estimet quāto tēpore ī
pctō stetit. ¶ Sexta est q̄litatis. oportet enī ꝯfiteri q̄n̄ pctm̄
est publicū/ qꝛ induceret aliā speciē: hoc est scandalū proximi.
¶ Septima est inductiōis: quādo aliq̇s nō solū ipse peccauit
sed alios īduxit ad peccandū dans ꝯsiliū/ auxiliū/ aut fauorē.
¶ Octaua dicit ꝯsequētie. debet enī peccator etiā dicere pctā
q̄ ꝯsequūtur ad alia pctā: vt puta qꝛ in vno pctō occurrerūt mē
dacia/ piuria/ adulationes/ deceptiōes ꝛ similia q̄ in ꝯfessione
nō sunt omittēda: sed ꝓpalāda. Sicut si princeps teneat statū
pōposū ꝛ sup̄fluū vltra facultatē suoꝝ redditū: sequētur rapi//
ne/ exactiōes/ iīurie/ luxurie/ lenocinia/ ꝛ iīusticie m̄ltiplices:

qꝫ ꝯfiſcabūtur hereditates īnocentū et dabūtur adulatorib⁹ et maledictis hoībꝫ: cōcedent remiſſiones hoībꝫ ſceleratiſſimis et ſic licētiabūtur tales iterare furta/ homicidia/ deflorationes virginū. ⁊c. imo alij inducent per hoc ſimilia perpetrare. aliter princeps reprobat⁹ nō poterit ſuā ſupbā oſtentationē cōtinuare. ¶ Nona circūſtantia eſt cauſe: vtpote impono collectā ecclesiaſticis: aliter q̄uis concedat/ aut exactionē indebitā ſup populo meo et iniuſte: ecce ſacrilegiū vel rapina. hoc facio vt habeā diuicias ad tenendā ſtatū pompaticum: ecce ſuperbia. volo viuere ſuperbe vt perficiā meas carnalitates. ecce luxuria. Et totum hoc eſt confitendū ad laudē ieſu. Amen.

¶ Finis.

